

MARIO PUDDU

èssere!

Un'àteru ideale. Tocat a coltivare un'àteru ideale chi no siat s'idea maca de s'errichimentu individuale materiale de siendhas e dinare.

S'errichimentu personale materiale (o colletivu, 'natzionale'/istatale), portat a sa gherra sociale e tra istados pita is benes materiales funt limitaos comente est limitau su mundhu, fintzes si est mannu, e po su prus de is bortas funt frutu de sa fura, de s'isfrutamentu bàrbaru de is prus míseros, approfitementu de prepotentes e de prepoténtzia, ingiustítzia, gherra. E i tropu logu, si ndhe faet unu consumu isperditzieri ca est sèmpere no unu àere pro su bisóngiu giustu po istare bene ma unu consumu a tropu, chi distruet su logu e su mundhu etotu coment'e natura e echilíbbriu naturale, usa e geta, còmpora e fúlia, totu su logu a muntonàrgiu. Est ossessione de su *àere*, machine.

S'errichimentu chi tocat a coltivare est cussu de su èssere, personale e colletivu, individuale, sociale e natzionale e internatzionale, ca pertocat is méngius capacidades umanas, unu àere soft, chi no pigat logu, no furat a nemos, no faet isperdítiu ne incuinamentu, no faet nàschiere ghebras ma solu unu giogu a trivas de pare in su bonu e po su bonu personale e colletivu, unu bene chi peruna fura o dannu podet fàere bennere mancu comente narat s'Evangéliu, unu bene chi 'furau'/imparau de s'unu a s'àteru faet solu bene, su solu ideale chi podet arrespòndhere a su bisóngiu de una vida líbbera e responsàbbile, chentza chi mai manchet su necessàriu po una vida dignitosa, chi no bolet nàrrere un'impossíbbile e inútile uguagliàntzia coment'e cussa de sa formiga o de is abis!, e mancu una felicitadi chi in custu mundhu no at a èssiri mai possíbbili, ma iat a èssere una umanidade prus impegnada a fàere fronte a totu is males chi necessariamente in custu mundhu isperimentaus.

Sa soberania comintzat chentza la pedire

Indipendhéntzia = sa libbertade e responsabbilidade colletiva de una nazione

S'indipendhéntzia si podet e depet cussiderare coment'e sa libbertade e responsabbilidade colletiva de unu pópulu, de una nazione, cosa chi tocat de diritu e de dovere solu ca est unu pópulu distintu pro totu su chi de base lu distinghet, de su logu a s'istória, sa limba, sa cultura, su chi si narat identidade fintzas de bisonzos e doveres.

E gai comente si cussiderat sa libbertade e responsabbilidade personale, coment'e diritu mprescritibile e dovere de sa s'ingula pessone, ateretantu si depet cussideare cussa colletiva, ca in su logu no s'istat coment'e s'ingulos ebbia ma ateretantu coment'e colletividade.

Bi at una dimandha chi medas, pro detz'idere de s'indipendh'entzia de sa Sardigna, faghent a usu de "prova del nove" "questione decisiva": «La Sardegna, se indipendente, basterà a se stessa?».

Si depet cussiderare una dimandha istúpida, antzis peus, de parassitas e inganneris!

Fossis chi a sa s'ingula pessone candho depet lòmpere sos degheoto annos pro èssere cussideradu in prenu sugetu de totu sos diritos e doveres de su citadinu, pessone indipendhente, si li faghent sa matessi dimandha? No solu no la faghent neune custa dimandha istúpida o ingannile, ma inderetura bi at una leze chi ti cussiderat pessone in totu distinta, indipendhente, duncas líbbera e responsabbile, sugeta de totu sos diritos e doveres de su citadinu. Custu no cheret nàrrere chi no depimus fàghere bene totu sos contos de sa dipendh'entzia e de s'indipendh'entzia, pro ischire in ite e cantu semus dipendhentes e in ite e cantu podimus e depimus èssere indipendhentes. Ca custu cheret nàrrere fintzas a ischire ite e comente tocat a fàghere no solu pro diventare indipendhentes ma fintzas pro istare.

Comintzendhe cun s'osservazione chi in su mundhu no bi at unu solu pópulu indipendhente, ca mancu sos parassitas isfrutadores sunt indipendhentes e antzis ant bisonzu de sos isfrutados! Ca fintzas in cunditiones de paridade est impossibile chi no si dipendhat s'unu de s'àteru. S'importante est chi sa dipendh'entzia no siat domíniu, cosa a sensu únicu. S'importante est chi, gai coment'est pro sa pessone s'ingula, unu pópulu tenzat sa libbertade e responsabbilidade de bi pessare iss'etotu a sos bisonzos suos, e duncas de si cumportare cun totu un'àtera manera de fàghere e mentalidade, chi no est prus cussa de prànghere e protestare e ispetare, ma de pessare e fàghere cun totu s'irvilupu de sas capatzidades diferentes.

In cantu a risorsas de sa Sardigna e capatzidades de sos Sardos, de seguru sa Sardigna est ricca de una cosa e de s'àtera, si sos Sardos imparamus a connòschere sa realtade nostra e a tènner fide e isperàntzia in nois etotu chentza pessare chi sos àteros sunt sempre e solu menzus ca nos ant imparadu a no ischire nudha de nosi etotu e de s'istória nostra e inderetura a tenner birgonza de su chi semus.

Massimo Dadea in SD su 30/11/11

«L'Autonomia speciale è finita per almeno due ordini di responsabilità. Perché quel Patto costituzionale è stato disatteso, disconosciuto, da uno dei contraenti, lo Stato italiano, tutte le volte che ha calpestato le

nostre prerogative statutarie, valga per tutte la vertenza sulle entrate. E per una responsabilità che è tutta nostra: **non siamo stati capaci di utilizzare a pieno i contenuti dell'Autonomia, anzi l'abbiamo utilizzata poco e male.**»:

políticos coltivados in sa menzus e prus obsessionante dipendhéntzia, irfatos in totu sos termovalorizadores próidos de s'Istivale, ite àteru podiant ischire fàghere?!

Èssere una nazione civile

De is duas dimensiones chi naraus cun *èssere e àere/tènnere*, in cust'iscritu foedhaus de sa prima considerada in sensu colletivu, de unu pópulu/nazione. Ma is duas dimensiones no funt bistas coment'e una contrària a s'àtera ma, méngius, una po serbire a s'àtera ca ne de s'una e ne de s'àtera si podet fàere a mancu.

Solu unu pópulu ingannadu e a rodas irgónfia de sa depressione e iscorazimentu che a sos Sardos podiat sighire a dipèndhere de s'Itàlia! Donzi àteru pópulu a cust'ora si fit zai illibberadu.

In Ditz.Lcs.:

«sa renéscida de custas provas mi àimat a arriscai» (anónimu). Custu podet nàrrere fintzas ite efetu faghet su fallimentu, chi est isperiéntzia istórica longa de sos Sardos dae su Batoschentos a oe.

A metade de santandria 2011 sa ASL de Ólbia at fatu unu cunvegnu subra sa depressione in Sardigna e ant nadu chi in Sardigna si contat, a cufrontu de sas regiones italianas, sa **percentuale prus arta** de "**tentativi di suicidio**". A sos prus iscorados, isporados, isarcados lis restat de si bochire a manu issoro etotu!...

Giai de su sestu millénniu innanti de Cristos sa Sardigna cumènciat a èssere una terra abbitada.

In su segundhu millénniu innanti de Cristos, candho custa gente irvilupat sa civiltade nuràgica chi est durada calecunu millénniu, fintzes si ancora oe no ischeus cun cale nómene etnicu si tzerriaiat, at a tènnere puru totu is motivos po si nàrrere sarda, fintzes si custu est foedhu essius a pígiu e manigiau tempus apustis?

Unos bonos bàtoro millénnios de istória, fintzes cun totu is cuntatos e in calecuna, o prus de una, manera ammisturamentos boleus pònnerre chi no ant giâu a custa gente, bivendho in tretu de un'ísola manna cantu est oe e sèmpere atesu de is continentes no meda prus pagu si no su matessi tantu de oe, boleus pònnerre chi no ant giâu a custa gente una bisura distinta de totu is àteros

pópulos? Agatant motivos po dhos distinghere in is continentes, bivendho meda prus acanta e d-unu único território (e solu in Itàlia si ndhe contat una bindhighina!) e no si agatant motivos po distíngHERE sa gente de sa Sardigna? Is distàntzias in cantu distàntzias, e peus ancora si in mesu dhue at mare mannu, faent is diferéntzias solu ca is raportos, de sàmbene e de cultura, funti meda prus frecuentes, frimmos e de dura manna cun sos prus de acanta e no po nudha inderetura oe su pópulu sardu tenet una bisura biológica distinta, diferente de sa chi tenent is Italianos e no fuedheus de is àteros. Custas no funti chistiones de 'ratza', ne in su bonu e ne in su malu e postu chi su foedhu 'ratza' tèngiat calecunu valore: funti chistiones de una pratighesa chi in nùmene de nudha si podet pònnere in dubbiu o in discussione, ca est nudh'àteru si no sa base de su èssere gente, líbbera e responsàbbile coment'e personas síngulas e coment'e colletividade.

No bi at amore, no bi at istima in sa irresponsabbilidade: custu siat craru po chie alimentat sa dependhéntzia de is Sardos, calesisiat cosa chi prédicat!

Èssere ≠ àere

Su valore de su **èssere** est in nois etotu, andhat sempre cun nois, no est distintu de nois, semus nois! Est calidade nostra. No nos lu podet tocane neune. A pònnere su valore nostru in su **èssere** est a nos acurtziare a Deus.

Su **àere** est diferente e fora de nois (su dimóniu est su Forasdenosu!) e duncas no andhat cun nois, est distintu e àteru, e fintzas in sa menzus ipótesi (bios e sanos) lu podimus pèrdere. A pònnere su valore nostru in sas cosas est a nos abbassiare a cosa, a bruine.

In su èssere una classe política iscallada, indigna, is políticos sardos funt de cunsiderare deabberus una classe: totugantos “figli della lupa”, “balilla” e “avanguardisti” de totu sos colores!

... Fizos de neunu... Sardos unidos pro iscumpàrrere: “Essendo mia madre nuorese e mio padre cagliaritano, in casa si è sempre parlato in italiano”. In d-una bidha sulcitana apo connotu unu massaju logudoresu (de Pàdria), meda prus mannu de a mie, cojadu cun d-una meurredhina de faedhada sulcitana. E comente si foedhant? In italianu!

Totu sos partidos italianos, própiu issos, neune prus e menzus de issos dae su primu a s'úrtime nos ant 'educadu' a prànghere: unu no pranghet candho a su sou bi pessat iss'etotu, ca tandho si cheret cosa si la depet fàghere! Pranghet solu si e ca dipendhet de àtere.

S'indipendhéntzia est sa política prus difitzile de fàghere, rechedit moralidade sínchera e prena, corazu, bonugoro, est chistione de triballare a tempos longos pro un'ideale, tempos chi no tenent unu límite ca s'indipendhéntzia est una calidade chi no depet bènnere mai mancu.

Ma solu cun s'ingannia de nos fàghere leare s'Itàlia che pàtria nostra nos at pòtidu abbassiare tantu in sa moralidade! Ca a èssere dipendhentes no bi at moralidade: gai sunt sas cosas, sos animales, no sa zente, prus pagu puru candho custa zente impegnat su èssere cristianos.

1. **Sigheus de inue nos ant firmau: Sedhori 1409**

Meda prus de unu fatu simbólicu: intantu unu fatu e no foedhos.

Pesso chi mescamente cussos chi no ant chérfidu e no cherent intèndhere de indipendhéntzia siant fossilizados in d-una idea maca chi ndh'amus collidu in s'iscola italiana, cussa de sas "guerre d'indipendenza" chi prenat pàzines e pàzines de 'storia'. Sos Sardos depimus fàghere s'indipendhéntzia, no sas "guerre d'indipendenza"!!!

Su votu: giogu a "scaricabarile"? O firma e timbru apitzu de unu cumportamentu e programma/impegnu personale? Si est sa primu cosa est irresponsabbilidade. S'àteru est garantia de unu cambiamentu veru, no ibetu de promissas.

Babbu, bonànima, a zòvanu no fit reséssidu a si che emigrare in América ca nachi nonna Pisanu, sa mama, si bochiat si si che fit emigradu. Ma ndhe fit sempre impudosu: «So abbarradu inoghe a fàghere sa vida de su cane!» naraiat donzi borta chi pessaiat a sa vida chi fimus faghindhe, triballendhe che iscraos de galera pro ndhe tènnere azigu "sa 'entre", su chi tantu de manigare.

A mie su fàghere sa vida de su cane no mi pesaiat meda (ma solu ca fia a conca de pisedhu!); ma su no si che èssere emigradu babbu mi daiat una seguresa chi fassis no podiat pagare perunu dinari, postu chi in América nachi si faghiat su dinari a muntones (chie ndhe faghiat!). Ite seguresa? Podiat dare puru chi babbu emigradu in América aiat fatu dinari meda e vida de "signores", ma cussa possibbilidade mi poniat unu pessamentu mannu:

Si babbu, a zòvanu, si che fit emigradu, deo mi tio èssere agatadu?

Podiat dare puru chi babbu si fit cojadu, fassis fintzas cun mamma (nachi si cheriant bene dae candho teniant noe annos!), podiat dare puru chi aiant tentu fizos; ma unu de cussos podio su matessi èssere deo?

Sa tucada de babbu emigradu mi pariat unu "no èssere", pro me, mi pariat chi deo no mi fio agatadu! E invetze inoghe, e ischindhe pagu pagu de Sardigna, unu pagu de prus de Illorai, fia deo!...

S'istória est cambiamentu, mudamentu; ma solu in su sensu chi dhi giaus noso ca seus umanidade: sinono seus materiale bilógicu, no umanidade!

Si depent abbojare sas ‘duas ànimas’ de sos Sardos: su sentidu cristianu e su diritu-dovere a s’indipendhéntzia!

“*Lea sa rughe tua e beni ifatu meu!*” narat su Signore. No isco si amus a cumprèndhere mai totu su sensu de sa peràulas de Deus. Ma de seguru sa “rughe” no la depimus pessare coment’e dannu, male, disgràssia, maladia, fintzas si podet èssere cussu puru: sa “rughe nostra” est prima de totu su pesu de sa libbertade nostra de seberare e pònnere ifatu a Cristos cun totugantu su chi ndhe podet e depet bènnere. E ateretantu seguru est chi in custu “leare sa rughe nostra” bi at una régula de indipendhéntzia: sa “rughe nostra” nolla depimus leare nois, no sos àteros! Chi no cheret nàrrere a no azuare a leare sa de sos àteros puru (e podet cumbinare fintzas meda!), ma est ladinu chi sa libbertade nostra est a leare sa “rughe nostra”, est sa responsabbilidade nostra. Totu s’àteru est a irgarrigare sa “rughe nostra” a sos àteros.

Cale ideale pro sa zoventude sarda?

No est chistione ebbia de un’ideale personale: de seguru custu puru.

S’ideale chi cherzo nàrrere deo, in cantu Sardos, est un’ideale de responsabbilidade, est a si leare su gàrrigu, pro cantu dipendhet de nois, de su benidore nostru. Pena: iscumpàrrere!

In farta de unu governu, si seus indipendhentistas podeus solu cricare e bogare a campu sa responsabbilidade personale. Ma de seguru dhue depent èssere/serbint una e àtera.

Unu sardu chi no est indipendhentista si depet cussiderare irresponsàbbile e, si narat chi no cheret s’indipendhéntzia, est unu parassita a prozetu.

Est azummai chent’annos chi sos pistadores de abba faedhant de “autonomia”. Ma cale autonomia?! Totu su chi ant fatu est a organizzare sa zente a su pedulianésimu, a pedire in manu a s’Itàlia e ispetare sa cosa a cantu in manu; totugantos ant abituadu sa zente a sa dipendhéntzia e a sa irresponsabbilidade. Pulítigos de onzi casta ant organizadu sos Sardos a iscúdere chentu e una borta sa conca a su muru e no ischint o no cherent fàghere àteru che organizzare sa zente a sighire a corpare sa conca a su muru!

Sa “Costituente” chi narant (cantas bortas at iscritu de custa “costituente su giassu de *Fondazione Sardinia*, fintzas coment’e idea de sindacados setziones de sindacados italianos!) est una de custas isperiéntzias: cosa de inganneris intregados a su dimóniu!

Sa tziviltade, su progressu it’est, a cossumare che americanos? Si medit in cuintales de cosa cossumada donzi die? *Su tropu istrópiat*, narat unu

provèrbiu, no daet benèssere! Incuinamentu, arga e maladias dae su tropu inue las ponimus?

Su istare bene si depet medire in saludu, trancuillidade, cultura, libbertade, paghe, tzertu fintzas ispàssiu: ma comente su cristianu no si medit a pramos, mancu su progressu e su istare bene si medit in dinari e a cuintales e a nos limitare est a istare menzus. Si ndh'amus in prus de su netzessàriu, de cosa, bastat a nos furriare a un'ala pro bìdere chi b'at calicunu chi ndh'at bisonzu.

Unu primu passu? ISCHIRE!!! “Chie no ischit est cumpanzu de su tzegu”, narat bene su ditzu, chie no ischit est cundennadu a si fàghere leare a manudenta, dipendhente fintzas pro pònnere unu passu. Pessade si podet cùrrere!

A pessare s'indipendhéntzia depet èssere sa manera ordinària normale de pessare e de fàghere, no un'aconcada, no sa meledada de carchi mamentu mancari pro arrennegu bidindhe tzertas cosas. Bi cheret totuganta sa pessiéntzia possìbbile ca est cosa de vida normale, de donzi die e de donzi fàghere.

Pessamus fintzas a su chi ant fatu pessones de grandhe importu. Tantas bortas, fintzas sos indipendentistas, faghent contu de Gramsci, chi nachi fit “sardista” a zovanedhu. Ma poi at pessadu in tot'àteru e fintzas si at nadu e iscritu carchi cosa de limba sarda e de reprùbbica sarda, at pessadu in tot'àteru, chi de seguru tenet importu mannu pro sos Sardos puru. Ma no fint sos Sardos e sa Sardigna su pessamentu sou e totugantu su chi at pessadu e iscritu lu podiat fàghere ateretantu bene pessendhe a sos Sardos e a sa Sardigna. Sàmbene pèrdidu. (ma si lezat e cumprendhat sa lìtera chi at iscritu a sa sorre pro li nàrrere ite dannu fit faghindhe a frundhire su sardu pro s'italianu). In Gramsci bi aiat de isperare bene, ma l'ant mortu e sos picistas l'ant fatu a santu e postu in d-unu nitzu.

Solu sendhe zente, ómines e féminas in logu nostru podimus èssere zente, ómines e féminas de cabbale in su mundhu.

Nos serbit unu surplus de cusséntzia! De atenzione, de interessamentu, de bonugoro, de istima: totu s'àteru est a sighire a èssere rodhedhas de un'ingranàgiu chi no connoschimus e no funtzionat pro nois.

A fàghere contu de totu s'istória nostra est a nos bìdere in prospetiva, in su tretu de unu caminu chi tenet una filada e unu sensu.

A no ndhe fàghere contu est che a camminare a denote cun sa lughighedha de una pila... su tantighedhu de bìdere inue zughimus sos pes ma chentza ischire ne de ue semus benindhe e ne a ue semus andhendhe.

Est sa prospetiva de sa responsabbilidade! Indipendhéntzia est responsabbilidade; pro unu pópulu, responsabbilidade est indipendhéntzia: totu s'áteru est fumu e ingannia.

Donzunu de nois est su puntu pertzisu de su passadu inue si innestat su benidore: sa responsabbilidade de su chi faghimus est como e inoghe, in cust'innestu.

Cun cale ideale est creschindhe sa zoventude?

A sa zoventude tocat a li dare un'ideale dignu de su bonugoro e de sa libbertade-responsabbilidade de èssere Sardos in Sardigna!

Sos intelletuales inue che sunt?

Sos preíderos inue che sunt? Mancu issos bident, intendhent e ischint nudha? O no ndhe lis importat nudha?

Políticos e intelletuale inoghe ant triballadu azuendhe a nos fàghere a cambarada de conca 'e cani, perdindhe issos e azuendhe a fagher pèrdere a sa zente sos connotados de pópulu.

Àbbiles e responsàbbiles!

A èssere no est a èssere una màschera!

A faedhare de limba sarda est a faedhare de sos Sardos! ("Ma nois no namus gai: namus goi" = est a fàghere contu de sos àteros Sardos puru!)

A faedhare in italianu, sos Sardos, est a sighire a fàghere s'apoteosi de sa irresponsabbilidade e de s'avilimentu, a sighire a seberare su *pàrrere* in parte de su *èssere*.

S'identidade no est una cosa cristallizada, fóssile, cosa morta, chentza istória: est s'istória nostra, una cosa bia chi si faghet e torrat a fàghere die cun die.

Si podet assemizare a su andhare in bitzicreta: intantu tocat a pedalare pro andhare addainanti, e no est caminu ne in falada e mancu in paris, est caminu in pigada! Est una cosa chi no si podet frimmare chentza ndhe falare o rúere puru. Est unu echilíbbriu, no una cosa de fàghere a sa maconatza. Bi at pagu de brullare!

A pèrdere s'identidade no est a pèrdere una medalliedha de apicare in petorras, carchi piessignu chi nos faghet èssere distintos e diferentes de àteros: est a pèrdere sa cosa prus de importu chi nos faghet a umanos, a

zente: est a pèrdere sa libbertade/responsabbilidade de èssere zente in su logu, fatu personale e colletivu a su matessi tempus.

Tocat a èssere própiu cretinus pro no cumprèndhere cantu istrobbu, pèrdida de tempus e dannu est pro sos Sardos su dipendhere de s'Itàlia fintzas solu ca ch'est atesu, ca ndhe semus fora e atesu. Sos políticos sardos, pro torracontu personale faghent sa professiones de sos cretinus, bechinos, interramortos (de zente bia!), sos GNORRI.

Proite depimus èssere ingabbiados perdindhe su èssere sardos in d-unu "essere italianos"? Su èssere sardos est sa libbertade de èssere su chi nos paret e piaghet e no su chi currispondhet a perunu domíniu; su èssere sardos est a nos abbaidare su mundhu cun d-unu orizzonte a 360 grados! E innoromala totu sas gàbbias, chi siat cussa 'sarda' de chie pessat de istare in su mundhu (oe fatu a bidha puru) 'incontaminati', fossilizados in d-unu èssere sardos chi no est istória, o chi siat cussa de s'irbiarimentu istúpidu de su no-èssere, fatos a unu númeru che bullones essidos de unu matessi mógliu, reduidos a cosa indistinta ma in realtade incasellados in d-unu èssere italianos.

In carchi logu Michelànghelu Pira at nadu chi li cheriat tempus meda a iscríere una pàzine in sardu, cosa chi in italianu bi aiat postu cosa de minutos. Sa matessi lamenta l'apo intesa a Franco Carlini – grandhe iscritore sardu – e no bi at bisonzu de immazinassione pro pessare chi medas àteros podent nàrrere zustu zustu su matessi. Tiat pàrrere chi a manizare sa limba nostra est a pèrdere tempus coment'e chi a faedhare sa limba nostra etotu siat chistione de ammuntonare dinari!

No naro chi mancu nos dimandhamus a bídere comente mai parimus trobeidos e istropiados manizendhe sa limba de sa libbertade e nos paret de bolare manizendhe sa limba de su domíniu, ma no faghimus mancu s'irfortzu pro cumprèndhere su sensu de su chi depimus fàghere.

Depimus bolare a ue e a ite? Creimus de agatare sa libbertade e su mezeru fuindhe dae su chi semus e dae su logu chi istamus e de sas chistiones chi tenimus?

A cumandhu anzenu pro andhare e impresse puru bastat fintzas unu "Tpru!" che trubbendhe s'àinu, ma a ue no cherimus; pro èssere zente tocat a nos leare totu su tempus chi bi cheret, ca solu cussu at a èssere tempus lucuradu, risparmiadu o bene ispesu, profetu.

Essire dae busaca de s'Itàlia.

Ite che zughimus in conca, una *fede cieca*? Proite no nos dimandhamus si est cosa de fàghere a cufúndhere s'istória cun sa geografia? Proite no nos dimandhamus comente faghet sa Sardigna a èssere *regione italiana*?

Sos Sardos timimus s'umbra nostra etotu, semus 'corazosos' solu si nos cumandhant sos anzenos, ca bi lis depimus dimustrare chi balimus (coment'e chi no l'iscant a ite balimus!), ma tra nois no amus fide e a su postu de nos dimandhare ite est zustu o ite no est zustu a fàghere nos cumportamus tra Sardos segundhu su 'critériu' "no ses menzus tue": sos istranzos a su contràriu sunt totu menzus e lis damus fide a ogros serrados puru (de cantu los connoschimus! A presumu!)

A./c. Si no amus fide in nois etotu, si semus unu 'terrinu' ispoetizadu, zente chi at pérdidu de ànimu, semus puru, tandho, su menzus terrinu pro nos lassare prenare/impreni a manu anzena, totu sos àteros! Ca semus unu terrinu líchidu, ue de nostru no prantamus nudha, disponíbbile a totu!

S'umanidade, totu sos pópulos, sunt destinados a si meschiare sempre de prus in d-unu mundhu fatu a bidha. Ma dae s'ammisturu at a nàschere solu àteras diferéssias, bi podet àere prus assemizos, ma no prus pagas diferéssias. E arguai si no fit gai! Mai at a sutzèdere chi totu s'umanidade essat unu únicu pópulu parívile, gai comente mai bi at a àere un Terra chentza continentes, ísulas, penísulas, paris, montes, rios e badhes, mares e ocèanos, e mescamente distàntzias e diferéntzias de latitúdine e longitúdine: su chi bastat pro s'indipendhéntzia de logos distintos fintzas cun totu sa dipendhéntzia netzessària e bona in d-unu mundhu fatu a bidha sempre de prus intradu apare.

Ma inoghe semus cun sa tzeghidúidine e su papagallismu incaschetados in conca, frimmos a su cuntzetu de sa "*France d'òutre mer*"! Antzis peus meda: tra s'Itàlia e sa Sardigna est iscumpàssidu fintzas su mare, sa Sardigna 'est Itàlia' contras fintzas a sa prus ladina e mímina informatzione e notzione de istória e de geografia. Inoghe semus a s'innorantésimu assolutu o, si piaghet menzus, a sa tzeghidúidine assoluta o a sa madronia infinida!

Sentimus in su coro unu disizu mannu e tenimus isperu bonu chi su mundhu nostru cun totu s'Umanidade sigant a tènnera vida e caminu longu de fàghere.

Est unu dissignu de "sinistra" o de "destra"? Deo no creo chi sos Sardos, in parte gai manna de èssere sa mazore parte (a dolu mannu!) in manera meda

prus de ladina, nos depimus ‘ispostare’ a logu perunu: bastat de abbaidare sos números de totu su chi pertocat ocupatzione, emigratzione, rédditu: si su èssere “a sinistra” est primedotu cosa de zente pòvera, no bi at duda peruna chi **est posta, s’istória nos at postu**, “a manca”.

Ma una cosa crara tocat a nàrrere e a tènner bene presente: in su mundhu bi semus totugantos e totugantos tenimus su matessi diritu-dovere de èssere zente e duncas s’istadu puru depet èssere s’istadu de totugantos, pòveros e ricos, dipendhentes e imprendhidores.

Ambiente

Campamus in e de s’ambiente; custu cheret nàrrere una cosa fàtzile a cumprèndhere: chi nondhe depimus serbire chentza lu distrúere.

It’efetu at a fàghere s’incuinementu e distrutzione chi semus faghindhe? Solu in parte l’ischimus – e narat solu chi semus faghindhe male – e fintzas si no podimus ischire totu, una sola cosa depimus fàghere: fàghere contu chi de su chi semus faghindhe semus responsàbbiles nois e pro cussu fàghere assolutamente a manera de fàghere su prus pagu dannu possíbbile. Duas cosas sunt amarduas de no baliare: sa miséria de sa parte prus manna de sa zente de su mundhu e sa distrutzione de su Pianeta. Duncas, chie cossumat tropu si depet limitare e chie cossumat tropu pagu cheret assolutamente chi istet menzus. Pro cussu etotu no podimus àere coment’e ideale cussu de cossumare sempre de prus, ca intantu no est su cossumare meda e tropu su chi fàghet su benèssere. Sa tziviltade no si depet misurare a dinari e in cuintales de cosa cossumada/frundhida faghindhe arga e maladies, ma in sanidade, libbertade, paghe, trancuillidade, istrutzione e modéstia.

Su èssere imprendhidore cheret nàrrere a èssere in su mercadu, in sa gherra de s’artiglieria pesante e lébia de totu su chi si produit pro bèndhere, in d-unu mundhu fatu a bidha mercadu! Ma fossis chi sa dipendhéntzia de sos Sardos est torrada a contu a sos imprendhidores sardos? Sunt proletarizados issos puru e cun sa chimera de ndhe àere torracontu si sunt deunudotu disarmados: chentza mancu s’istratzu de unu guvernu, pistadores de abba issos puru.

Ponimus a un’agenzia chi bendhet viazos ite li podimus pedire: chi no si prestet a organizzare viazos pro noche ischerbigare a su corru de sa furca? Si bi at torracontu, e bi lu tenet si lu faghet ca cussu est sa faina sua, de seguru lu sighit a fàghere e no est a issa chi depimus pedire de no noche ischerbigare a su corru de sa furca: semus nois chi cun d-unu suplementu de cusséntzia nos depimus ischire limitare nessi fintzas a lòmper a unu mínimu de echilíbriu.

Pro una civiltade de sa modéstia

Generatzione kaput

Una màchina a cadunu e de fizos manc'unu / fàghere pro sete (frazendhe sa cosa)

Comente

Indipendhentas e àteros

Tocat de ischire bìdere e agatare unu mínimu de unidade nessi pro fàghere carchi resurtadu. Sa disunione est “deprimente”, no faghet nàscheres bona voluntade e gana, ca fintzas contendhe unu matessi tantu de fortza, sempre paga, est malepeus divisa puru e duncas narat cantu e comente, donzunu a contu sou, faghet unu bucu in s’abba. Resurtadu zero!

Su caminu prus difítzile

Su caminu de sa dipendhéntzia est su prus fàtzile, largu e in falada, e fintzas incodau, impredadu, de “buoni propositi” che a su chi andhat a s’iferru etotu.

S’indipendhéntzia cheret nàrrere a l’agabbare cun su fàghere sos prantinosos, cheret nàrrere a fàghere, a ischire e a ischire fàghere!

Ideale, cusséntzia, responsabbilidade, istúdiu, sacrificíziu, onestade, fàghere, istima... totu cosas difítziles, no sunt sas promissas de unu programma elettorale!

Est abberu chi zente meda est che presa: a chie li ant impromissu una cosa, chie isperat in carchi àteru, chie at tentu carchi piaghene, chie tenet carchi óbbrigu, chie... ndhe li paret male e... ponent in mesu tropu cosas personales a su postu de abbaidare a su torracontu colletivu. Podent èssere totu “indipendhentas” ma no si ndhe moet mancunu, mescamente in votatziones!

Ma su chi zughimus presu est sa conca e sa cusséntzia prus chi no sa carena: e própiu sa conca e sa cusséntzia est su chi faghet a illibberare innantis e de prus!

Federalismu. Ite federalismu andhamus a li chircare a s'Itàlia? De custa forma de istadu s'Itàlia no ndhe tenet bisonzu e si est sa Sardigna li serbit coment'e colònia, no coment'e Istadu "alla pari"! Sos Sardos chi s'ghint a faedhare de federalismu sunt nudh'àteru che pistadores de abba chi no ischint mancu issos ite sunt nendhe: no cumprendhent una chistione fàtzile fàtzile: chi sempre a pedire est, e no a fàghere! Sa política de "campa cavallo" (si no ingrassant su portafólliu personale).

In unu mundhu sempre prus "villaggio globale" no tenet prus sensu s'indipendhéntzia? At at tènneru sensu fintzas si fit un'unicu istadu: no est possìbbile in peruna manera e ne bonu un'unicu guvernu, bi at bisonzu de autonomia, e duncas de indipendhéntzia, fintzas in custu mundhu de istados sempre prus ligados apare. Tzertu, s'indipendhéntzia at a èssere sempre prus limitada (e sempre e donzi indipendhéntzia est istada limitada!), comente difatis est pro totu sos istados: ma s'autonomia at a tènneru sempre sensu e bi ndhe at a àere sempre bisonzu.

Sa Regione: totugantos l'ant leada che baca de múrghere e no coment'e aina de guvernu.

Sa responsabbilidade o sos 'miràculos'? "Voto a chie est capatzu!" E mancu male! Ma no bi at perun'àteru contu de fàghere? Ite contat chi su menzus 'autista' fetat caminare sa 'màchina' a sa bandha contrària? Pro chie votat e ispetat miràculos nudha: li bastat a votare sos "capaci"! De responsabbilidade, de ischire e de fàghere nessi sa parte sua etotu, no si ndhe leat.

Su Títulu III, de sas finantzas de sa Regione, in d-una leze 'costituzionale' a tretos, si podet cambiare cun leze ordinària, comente, a dolu mannu, su Parlamentu italianu at fatu. Proite sos irmasionados de sa 'riforma dello Statuto' no si moent a riformare custu Títulu a manera chi totugantu su dinari in Sardigna intret a sa Regione e in d-unu segundhu tempus sa Regione diat sa parte a s'Istadu?

Deputados e senadores sardos sunt serbidos a... pistare abba pro su torracontu de sa Sardigna. Votados in Sardigna, ma postos a triballare (ma tiant pòdere drommire puru) pro fàghere su chi s'Itàlia los ponet a fàghere. In su solu funtzionamentu normale de su Parlamentu italianu no lis abbarrat tempus pro s'interessare de sas chistiones nostras! Sàmbene pèrdidu! S'unicu torracontu, mancaru si drommant, est cussu personale.

Deputados e senadores sardos a su Parlamentu italianu bi andhant solu a cundivídere su chi detzidint sos àteros.

Si sa Sardigna no bi ndhe mandhat, zai custu est cuncretamente a fàghere indipendhéntzia: cheret nàrrere chi sos pulíticos sardos pessant a sa

Sardigna e nudh'àteru, chi est a fàghere unidade fintzas cun totu sa diferente política chi si podet fàghere. Cheret nàrrere chi si s'Itàlia detzidit carchi cosa chi pertocat sa Sardigna, chi siat solu sa Sardigna o chi no siat solu sa Sardigna, lu faghet chentza peruna cunfusione de responsabbilidades.

A èssere in su mundhu che a unu de sos tantos pópulos ma chentza una comunidade/comunione/unidade e respetu tra nois est a èssere che a una liaga sanada a fora: no est a èssere sanos! Tocat a èssere sanos e bonos a intro e a fora!

Limba. Su faedhare in sardu de sos Sardos currispondhet a sa normalidade de su èssere sardos in Sardigna, cun totu su chi custu cheret nàrrere. Chie no faedhat in sardu (foras cudhos de limba tabbarchina, saligheresa, tataresa e cadhuresa), la podent zirare comente chere, ma est su faedhare in sardu sa normalidade: custa dimensione est sa chi tocat a recuperare pro èssere zente in Sardigna e in su mundhu.

S'identidade. Ne una identidade fòssile (chi est fintzas impossíbbile ca totu su chi nos benit a prove nos mudat, e oe nos benit a prove totu su mundhu), e ne una identidade/màscara 'tricolore', su pàrrere a su postu de su èssere.

S'identidade est a nos leare totugantu su gàrrigu de responsabbilidade chi tocat a donzunu. Libbertade = responsabbilidade, farta de s'una = farta de s'àtera!

Argumentos:

- Un'ideale pro sa zoventude sarda
- Sa chistione de sos Sardos: solu responsabbilidade
- Un'iscola pro sos Sardos
- Sos babbos de sa Crésia ite faghent?
- Imbuca in s'istória!

“Vincere Vinceremo”? Cussa est mentalidade si no métidu fascista: a nois nos depet bastare de fàghere su dovere nostru: est custa sa vitória vera e segura chi neune nos podet tocare.

Sos Sardos semus in dificurtade e de seguru no si podet nàrrere chi est unu bene. Ma depimus osservare chi de sas dificurtades naschent sos ispedientes e sos imbentos, comente narat su provérbiu *s'abbisóngiu ponit*

su béciu a curri. De seguru est unu sacrificéziu, unu sacrificéziu chi produit cambiamentu: est s'istória. Bi at duas maneras de leare sas dificurtades.

- a) Fuire, emigrare. Est una solutzione individuale, unu si arranzat, si 'sarbat'. Ma tenet unu prézziu chi est su peus disastru in logos chi, fintzas ricos, tenent pagu gàrrigu de zente comente est pro una cosa e àtera sa Sardigna. S'emigratzione est sa pérdua de sa mezus richesa e a sa zente chi restat podet pònnere solu àteras e peus dificurtades. In su logu no pruit ma distruet. Chie emigrat no tenet nudha de imbentare, agatat totu imbentadu, fintzas si custu no cheret nàrrere chi no imbentat nudha, ma sas dificurtades de superare no ant a èssere sas matessi.
- b) Afrontare sas dificurtades. Sa dificurtade est sempre sa diferéssia tra sa realtade e s'iscopu o s'ideale a ue lòmpere, tra su bisonzu, su male, e sa satisfassione de su bisonzu o su lompimentu de s'iscopu. A afrontare sa dificurtade cheret nàrrere a prenare custu 'bóidu', a imbentare e fàghere totu su chi nos batit a s'iscopu. De seguru bi cheret sacrificéziu (si a fuire no bi at sacrificéziu!), ma produit cambiamentu e produit sas capatzidades de custu cambiamentu. E mentres chi de seguru est unu bene su superamentu de sas dificurtades, chie lu narat chi no si imbentet cosas chi serbint a sos àteros puru de aterue? Cun sa richesa chi, a su contràriu, si tiat pèrdere cun s'emigratzione si muntenet e faghet frutare custa richesa. Ma rechedit una solutzione colletiva. Ma fintza solu su fagher nàschiere in sa conca de sa síngula pessone s'ideale de restare inoghe e de fàghere su chi nos bisonzat cheret nàrrere cambiamentu, est su fundhamentu.

A nos chèrrere indipendhentes cheret nàrrere a afrontare sas dificurtades.

Amus connotu solu amministraziones de afàrios personales in nùmene de sa Sardigna e in mesu a su disastru chi connoschimus, a su postu de èssere própiu s'amm. regionale a organizzare sa disubbidientià civile de sos Sardos si acunnortant a línghere, a si bicare s'unu cun s'àteru segundhu chi siant amministrendhe o a s'opositzione: ma no si est bidu un'istratzu, unu bículu de idea de guvernare sos Sardos, coment'e chi si potat èssere amministradores de limúsinas.

Sa libbertade pesat su matessi tantu de sa responsabbilidade e a su gradu de libbertade currispondhet su matessi gradu de sabiesa.

Solu sa libbertade est responsabbilidade: si no bi at responsabbilidade no bi at mancu libbertade.

Unione Europea... Bene meda!!! Ma ite sensu tenent sos istados plurinatzionales prus de cussu de sighire cun sa tontesa de su gherrismu de unu tempus si no riconnoschent totu sos pópulos e s'indipendhéntzia issoro?

Su postu de sa Sardigna est in s'Europa, no bi at duda de peruna zenia, cun prus de unu diritu ca sa Sardigna a s'Europa rica e irvilupada, e mescamente a s'Itàlia, at dadu, at dadu, at dadu! Antzis, ant leadu, leadu e leadu!!! (emigrados e bases militares, e no solu)

Si pessamus a comentu semus no est difitzile a nos isarcare. No b'at ite nàrrere: podimus solu mòere de su chi e comentu semus.

E però si osservet ite diferéntzia bi at inter duas maneras de fàghere de zente assoutamente in sas matessi cunditziones:

- chie fuit ca inue est no agatat su chi cheret, li bisonzat o tiat chèrrere, batit solu a realizzare su desertu de su logu;

- chie inue est no agatat su chi cheret, li bisonzat o tiat chèrrere ma lu prozetat e bi abbarrat pro lu fàghere faghet fiorire fintzas su desertu.

E sa Sardigna e sos Sardos no semus a custu tretu: nos semus prus pagu capatzos e àbbiles de medas àteros pópulos e sa Sardigna est fintza rica de benes de medas zenias. Est sa mentalidade isporada e fuidita chi nos at imparadu su domíniu chi depimus lassare!

S'Itàlia tenet pagu de artziare sa boghe cun sa Sardigna e cun sos Sardos: ischimus bene cantu in donzi tempus che at leadu e che leat, a comintzare de sos emigrados, manodòpera regalada pesada a sacrificítziu de babbos e mamas de Sardigna.

Chie tenet una tzerta cultura podet pessare chi su istare in Sardigna est 'deprimente'. Irballadu!!! Depimus fintzas ringratziare si s'istória chi semus faghindhe no rechedit fatos 'tragici': rechedit però ateratantu eroismu, s'eroismu de sa normalidade, si nos paret pagu! Sinono malepeus semus própiu iscartzudhos, mancu bonos a nos abbàlere in cunditziones chi no presentant dificutades tropu mannas.

S'indipendhéntzia est diritu e dovere de sos Sardos, libbertade e responsabbilidade: chentza de cussa no bi at ne diritu e ne dovere ma solu limúsina, candho si ndhe ammentant. E irfrutamentu e domíniu sempre.

Sos Sardos semus ifatu de sos partidos italianos solu ca no ischimus su de fàghere, de cantu bi pessamus!

Proite a pònnera in alternativa sa limba nostra cun àteras (e mescamente s'italianu)? Fossis chi serbit, est útile donzi àtera cosa ma no serbimus a nudha, no semus útiles nois cun totu su chi semus? Ite semus, isterzos de plàstica de prenare de calesiat cosa (e fintzas porcherias) foras cosas nostras e nois etotu cussiderados sa sola cosa inútile?

Si un'àtera limba (gai che a donzi àteru ischire) serbit, tandho s'istúdiat! E si oe no semus “ne peta e ne pische” o gai nos paret, chi no semus prus sardos, e tandho... “tanto vale...” ite, a no èssere prus nois? Depimus èssere nois, cun totu s'identidade nostra, bia e in cambiamentu in menzus abberta a 360 grados e no ingabbiada ne in su cuzone a deghe grados de s'italianu/italianidade e ne in perun'àteru cuzone.

‘Veros Sardos’? Su èssere Sardos depet bastare pro èssere veros!

Su presumu si podet isposare bene cun su domíniu. Si custu at batidu sa zente a cumportamentos istraordinàrios, de cumprèndhere in bonu coment'e cumportamentu pro s'iscabbùllere de su domíniu, pro si ndhe irfrancare, tocat de osservare però chi si custu fàghere sighit (ca su domíniu intantu in Sardigna at sighidu) e sigomente neune est immaculadu e infallíbbile, podet diventare balentesa, bandhidazu, maneras de fàghere, cumportamentos chi no torrant paris cun sa vida de sa comunidade, de sa bidha, de sa Sardigna, podent diventare cumportamentos a duas caras e bastat gai pro chi no si potant prus ammíttere. Ma, mancari, de custu podet nàscherre s'idea chi est custu cumportamentu chi faghet su ‘veru’ sardu, automaticamente bonu.

A una vida de ‘normale’ e sighidu domíniu depet sighire unu cumportamentu istudiadu pro s'illiberare e su èssere Sardos si depet definire coment'e cumportamentos positivos craros chi mancu su dominadore apat iscusca peruna e duncas su mundhu cumprèndhat su significadu pretzisu de su cumportamentu de sos dominados.

Làurea ‘*ad onorem*’ a sos Sardos. Sos Sardos no est chi no ischimus chi suta de pes zughimus sa Sardigna. Su male mannu est chi no lu cumprèndhimus! Cumprèndhimus chi semus ‘in Italia’!!!

Semus fintzas laureados in matemàtica, ischimus chi si $A = B$, tandho fintzas $B = A$. Eja, ma no lu cumprèndhimus! Unu glossàriu de una faedhada sarda tenet su sensu de recuperare su sardu cun sa traduzione a fiancu fintzas de s'italianu pro cumprèndhere carchi cosa de prus (si s'italianu nos narat carchi cosa prus crara!). E goi faghindhe ite bisonzu bi at de fàghere s'imbesse, de fàghere su matessi elencu de peràula ponindhe prima s'italianu e a fiancu su sarda? Si $A = B$ no at a èssere fintzas $B = A$? No lu cumprèndhimus!!!

TG3 regionale h. 14.00 de su 15/01/08: Sos preíderos Don E. Cannavera, Padre Pittau, Padre Morittu e... (un'àteru: chie?) ant fatu unu documentu de 'solidarietà' a Soru ca at dadu sa disponibilidade de sa Sardigna a batire s'arga dae sa Campania e faedhant issos puru de 'solidarietà nazionale'. It'est, issos no bident, no ischint, no lis importat o aprovant su chi est sa cundizione de sa Sardigna suta de s'Itàlia? O cufundhent duos ruolos e responsabbilidades distintas, cussa de su rispetu, de s'istima e de sa solidariedade cun cussa de su servilismu? A issos no lis narat nudha (o no ischint, no chere bídere) totu su chi de assolutamente isfrutamentu e domíniu at fatu e faghet s'Itàlia in Sardigna? Sa 'solidarietà' a sensu únicu, e mancu male ca nachi est s'Itàlia azuendhe sos Sardos! S'amore chi no ponet in discussione sa disparidade, disparidade pro domíniu, est ancora amore?

TG3 regionale h. 14.00 de su 15/01/08: "La Sardegna si spopola": custa est sa previsionu de s'Istat, chi intro de su 2051 sa Sardigna tiat pèrdere su 25% de sa zente. E custa paret sa preocupatzione! Ma nudha lis narat chi sa Sardigna siat oe, e gai de séculos ispopulada, chentza mai si dimandhare proite.

Una chistione de responsabbilidade

Sos pulíticos sardos ant leadu sa Regione no pro governare sa Sardigna ma cun sa mentalidade de sos parassitas approfittadores e cun custa mentalidade nos ant fatu fàghere allenamentu a sa dipendhéntzia

Sa caridade vera e prus manna est candho de unu cristianu ndhe faghimus una pessone indipendhente, chi solu pro cussu est guale, tenet sa matessi dignidade de sos àteros: totu s'àteru est umiliatzione, acàpiu. E custu no cheret nàrrere no àere bisonzu de sos àteros, de s'àteru!

Chie est contràriu a s'indipendhéntzia de unu pópulu si cundennat a difèndhere su 'princípiu' de sa irresponsabbilidade, a fàghere de su raportu tra pópulos unu sistema de elemúsinas e parassitismu (no de caridade!)

"parassitas contivizados"? Tiat pàrrer goi, si pessamus a canta "cassa integrazione" che at in Sardigna, cussiderada "boccata d'ossigeno" comente tenent s'ossígeno cudhos malàidos in s'ispidale, morindhe ma mutesos chentza mòrrere; tiat pàrrere goi si pessamus a cantu "indennizu" daent pro sos piscadosres mutesos frimmos chentza pòdere piscare pro lassare fàghere sas proas de gherra a sos militares. No b'at male coment'e cundizione de su èssere ordinàriu de parte manna de s'economia nostra!

S'Unione de is Sardos.

Responsàbbiles de sa disunione totu is partidos italianos, chi fintzes candho ant chistionadu de autonomia no ant fatu àteru si no distrúere calesisiat pràtiga de autonomia, nos ant postu s'abbitúine a currere ifatu de su bentu, a dipèndhere e solu a dipèndhere.

Pro cussu s'idea de sa disunione est intrada in conca de sa zente coment'e una cosa fatale, fatalística: “Tue tenes resone, ma sos Sardos semus totu divisos, no semus unidos” e paret chi s'unione si podet fàghere solu poníndhennos de acordu in carchi “assemblea generale”... Coment'e chi serbat a nàrrere “Semus totu de acordu”, “Semus unidos”.

S'unione est fata de informatzione, de istúdiu pro connòschere sa realtade, sas chistiones nostras, est fata de ideas, sentidos e mescamente de sas òperas, su pagu chi die cun die faghimus: cun ite cuncordat custu fàghere? Si cuncordat cun su torracontu nostru, cun sos afàrios e bisonzos nostros, cun s'isperare in nois etotu, cun su fàghere contu chi de su chi faghimus nois semus responsàbbiles nois, est unione e s'unione est in manos de donzunu che a sa cosa prus cuncrèta chi bi podet èssere. Podimus èssere unidos e cuncordos fintzas chentza peruna “assemblea generale”. Cun custu no cherzo nàrrere chi isperiéntzias de unione no si depent fàghere; antzis, est própiu custa un'isperiéntzia chi, cudhos chi faghent política indipendhentista, depimus assolutamente fàghere. Ca comente su produktu prus grae de su domíniu in política est sa disunione de sos Sardos, s'unione est fintzas sa prima cura. Sinono, si sos pagos, nessi pro unu mínimu comunu denominadore no semus unidos, ite isperàntzia podet àere, ite corazu podet bogare chie mancari tenet fintzas sas matessi ideas? Sa disunione no daet fide, mustrat in su malu (contare nudha) su chi sos partidos de su domíniu mustrant in su chi paret bene (contare meda, èssere fortes).

“Il partito dei Sardi” (2008) de Fantola e cumpanzia “uniti in Sardegna per essere forti a Roma”!!! Cretinada prus manna no ndhe podiat nàrrere: at fatu carchi contighedhu cun sos pódhighes de una manu a bídere ite podet unu milione e mesu de Sardos in mesu de prus de chimbanta millones de zente de s'Itàlia? Cun sos partidos italianos a segare sas ancas in Sardigna a totugantos, prus de assurdu no podet èssere a pessare a una calesisiat unione de sos Sardos chi si potat nàrrere unione, ca fintzas in sa menzus ipótesi (e no b'at de isperare si pro ingannia) fassis si tiat poder unire una mazoràntzia de pagas mizas de votos. Ma fintzas ponindhe pro assurdu chi sos Sardos andhent a Roma cun d-una boghe sola, no ispéddidos in deghinas de partidos e mancu un duos ebbia, ma unidos in d-unu solu partidu, tiant contare cantu su duos de bastos, de seguru meda prus pagu de una tzitade italiana cun su matessi tantu de zente. Solu afariedhos de segamigasu personales podent dare s'idea de s'unione pro nos sighire a

zúghere a s'impicu in Roma. A donzi modu est nudh'àteru si no a insístere in s'idea chi no nois cun d-unu governu sardu indipendhente bi depimus pessare a sa Sardigna ma unu governu "centrale" chi nos faghet a eterna periferia bona solu a pònneru suta.

No sunt pagos sos emigrados chi si che sunt andhados zurendhe de no torrare prus a bidha, cun su fele in dentes contr'a sos paesanos, ca su chi ant connotu in cuncretu est sa tírria, sa miserabbilidade. Lis fuit sa càusa, su proite, e sighint a no cumprèndhere inue est aggroddhadu su responsabbile de su disisperu nostru, de sa morte, de s'emigratzione e si tenent un'idea de política est sa chi nos benit de sos chentu e unu partidu chi in Itàlia naschint, morint e torrante a nàschere cun nois sempre frimmos in su matessi tretu de zente chi isperat in su bentu, de polítics canes de isterzu iscallaus in su termovalorizadore de s'Itàlia.

Sos pulítics sardos ndhe ant carradu totu sas merdas italianas e si sunt cualificados pro cussu, coment'e chi si no est gai unu inoghe no potat èssere de sinistra, de destra, de centru e gai.

sa 'classe politica' de oe, sarda cantu dha podeus nàrrere, de is istràngios ndhe at pigau totu su manígiu e fintzes cuss'improddhu de "autonomia" dh'at pigau no po governare is Sardos ma po aprofitamentu personale fintzes cun s'iscusa de 'ideales' polítics 'bonos' o mancari po is clientes/acotzaos postos mancari a pistare abba ma in "postu".

Santuanni Suérgiu, 09/09/08: a s'ofertóriu chi ant presentadu sos pisedhos a missa mazore (h.10.00), ma cun portessione a su monumentu "ai caduti di tutte le guerre" pro leare in ziru sas vítimas de sos masellajos de s'umanidade chentza distintzione de responsabbilidade ne de ruolu, totu mortos "per la libertà" (peràulas de su préideru), acumpanzant sas ofertas cun pagas peràulas chi una fémina manna narat in su micròfono; ofrint sa bandhera italiana e narat "offriamo il tricolore, simbolo della nostra nazione".

Cosa prus infame no ndhe podiat nàrrere, si solu aiat ischidu inue zughet sos pes, si solu aiat ischidu carchi mesa riga, nessi mesa si no intrea, de s'istória de sa Sardigna.

Custas presentadas las ant a àere cuncordadas sas catechistas?

Ma su préideru puru no brullat... a fine de Zennarzu o a primos de frearzu de su matessi annu in sa préiga (o in sas pregadorias de sos fideles) raccumandhat "preghiamo per la nostra patria, l'Italia". Chi si preghet pro s'Itàlia est bonu e netzessàriu cantu est beru chi bi est s'Itàlia puru in su mundhu. Ma ite bi faghet cussu "nostra"?!

Sa política "autonomistica" de sos partidos italianos est deunudotu fartza ca nudh'àteru est si no dipendhéntzia. Custu sos "sardistas" paret chi lu cumprèndhent e pro cussu sunt in su PSd'Az. Su chi no cumprèndhent est chi in sa sustàntzia est ateretantu fartza sa política issoro, ca si no est indipendhentista, ma regionalista, nudh'àteru est si no ingannu e illusione che a sa política de sos partidos italianos: allenamentu a sa

dipendhéntzia. Pistamentu de abba. E goi daent a sos partidos italianos totu su logu chi cheren. Sa diferéntzia, no tzertu a favore de su PSD'Az., est chi sos partidos italianos nos daent una illusione, una chimera prus bella: illusione una e àtera, ma una prus bella, ca sunt partidos chi podent èssere solu prus mannos de su PSD'Az., e pro cussu etotu prus 'credibili'.

Sos partidos italianos sunt fartzos e inganniles fintzas candho naran chi sunt 'autonomi' dae su patessi partidu italianu. Si custu fit istadu abberu, tiant dèpere ispiegare proite e comente mai, tandho, no fundhant deunudotu dae nou sa política issoro, a su postu de istare acatedhados cun su restu de su partidu in Itàlia. Sinnale chi su autonomismu issoro no est nudh'àteru che regionalismu, ingannu pro sos Sardos.

Si sa 'tostorrudéntzia' de is Sardos, a su postu de s'isposare cun sa política de is inganneris de totu is partidos italianos s'isposat cun sa política de sa responsabbilidade, no nos firmat nudha! E comente, is Sardos a milas e milas si funt lassaos bochìre po s'Itàlia e no seus bonos a fàere is òperas de sa vida po sa Sardigna etotu?! Solu s'ingannu, sa trampa, podet impedire cust'eroismu veru e sanu e is Sardos ndhe teneus totu is capacidades.

J. Kennedy: "No dimandhedas ite sa Nazione podet fàghere pro bois, ma ite bois podides fàghere pro sa Nazione": zustu!!! Sos 'políticos' nostros no tenet de nàrrere si no promissas a su postu de chircare sa responsabbilidade de donzunu de nois.

Letranghigurtzos

"Si no resessimus a... tandho mi ritiro, no ndhe cherzo intèndhere prus!": custa est s'idea de sos 'políticos' afaristas, ca su resurtadu cuncretu pro issos no est sa 'utopia' ma sos afàrios personales! Si no bi at afàrios personales de pònneru in busaca pro issos nudha est realísticu! E no est abberu chi no serbit a nudha a sighire in s'istrada de sa 'utopia': est sa sola istrada chi ndhe balet sa pena a insístere, ca intantu sa responsabbilidade de su chi faghimus la zughimus sempre nois! A fàghere su zustu no est zustu solu si binchimus: est zustu ca tenimus nois sa responsabbilidade de su chi faghimus e utopia est su fàghere contràriu. A crete in su 'ideale' de indipendhéntzia no est a professare una fide in carchi àtera divinidad: est unu bisonzu assolute de donzi pópulu ca s'indipendhéntzia est sa responsabbilidade de su chi faghet in libbertade: sinonu no est líbberu e semus preighendhe no sa demogratzia ma su fascismu e pagu contat chi a lu fàghere siant sos fascistas o sos 'rivolutzionàrios', chi su fascismu siat niedhu, biancu o ruju sa sustàntzia est sa matessi e solu s'ingannu e s'illusione, sa disponibbilitade a s'ingannu e a s'illusione podet cumbínchere sos 'democráticos' sardos de sos partidos italianos chi no est goi.

Séculos de domíniu coloniale, de isfrutamentu e de avilimentu, de sacrificizios e de isperàntzias andhadas in fumu ant batidu sos Sardos a una

psicologia depressa, de zente a rodas irgónfias, chi no at fide in issa etotu, chi no cret a issa etotu.

Sos partidos italianos, dae su menzus a su peus, ingrassant e gallizant in custu disastru ca paret chi, issos eja!, contant, podent. Sunt sa ‘cinghia democratica’ de su domíniu coloniale, s’illusione, sunt sos termovalorizadores de s’isperàntzia e de su disastru de sos Sardos trasformendhe s’illusione, un’isperàntzia in chie nos dóminat, in chisina: fortza a issos e a s’Itàlia, ma chisina a nois. Pro cussu totu sos partidos italianos, e no ca sunt totu una matessi indistinta ‘cosa’, indipendentemente de su chi donzunu podet èssere de bonu e deunudotu cundivisíbbile po tot’àteru, sunt sa prima cosa chi sos Sardos che depimus segare: sunt peus de s’apesta niedha de su primu a s’úrtime, serbint solu a s’ghire in sa dependéntzia chi nos distruet.

Si sos Sardos s’ghint a votare partidos italianos, a parte sos approfittadores inganniles chi ndhe tenent torracontu mannu personale, est solu pro sa mentalidade e psicologia depressa de sa zente, de zente chi si unu mínimu podet fàghere no lu faghet in sa cunvintzione chi tantu no serbit a nudha – coment’e chi una cosa e su contràriu serbant a su matessi! –: no creimus a nois etotu, no creimus a su chi podimus fàghere, no amus isperàntzia de cambiare e governare nois sa realtade nostra. E menzus creimus a sos istranzos, a sos àteros, coment’e chi sos àteros s’iant pessendhe a nois! Creimus a sas illusiones! Creimus a s’ingannu! E a sos inganneris chi ingrassant in su disisperu nostru.

- “Po unu votu... Ita contat unu votu? Cussu tenit pagu possibbilidadi de èssiri eletu e no dhu votu”: custu no est su cunsideru de sa persone responsàbbile! Una persone responsàbbile istabbilit ite est zustu e ite no est zustu e faghet su zustu, no comente faghent sas berbeghes!

Su chi depeus cumprèndhere is indipendentistas est chi su tempus de is eletziones a su parlamentu sardu (oe Consiglio regionale) no est su tempus nostru, ma su tempus de is dipendentistas e miraculàrgios: est su tempus de s’incúngia insoro! Cun custu no bògio nàrrere chi noso no dhue depeus provare sèmpere: po noso est cussu puru tempus de semenare.

Ma su treballu nostru est própiu custu: limpiare, preparare, semenare. No teneus nudha de ispetare, ma est totu unu treballu longu e de passiéntzia manna su chi tocat a noso e depeus preparare gente chi tenet passiéntzia ma no de aspetare, preparandhosi, a manera fàere nàschere is cunditziones po s’indipendhéntzia.

Totu sos partidos italianos nos ant fatu a “Sardi da Obiettivo 1”: dae s’Europa puru, dipendhéntzia, abbitúdiine a dipèndhere (e tocat a ischire chie sunt sos chi ant ingrassadu e pessadu de ingrassare in custa dipendhéntzia, ca de seguru sa zente ischit pagu de it’est su “Obiettivo 1” e fintzas pagu de ite est s’Unione Europea).

Sa tostorrudéntzia de is Sardos est prus sa fortza de sa farta de fide in noso etotu chi no unu difetu: e tocat a dh’ispiegare puru, si no pentzaus che a sos ratzistas!

Su chi oe est unu difetu si podet, tandho, mudare a firmesa, sa firmesa de sa voluntade e resone de is Sardos necessària po s’iscabbùllere de su domíniu e bogare a campu capacidades noas. E fàere istória noa.

Sos partidos de sinistra ant interpretadu, mi ndhe allegro!, sa Realtade de sas classes populares, mescamente operaia. Ma ite cumportat? Est fàtzile chi sa mentalidade chi si zughet ifatu est cussa de sa dipendhéntzia, rivendicatzionista, chi mancarì podet e antzis depet puru andhare a governare e però daet coment’e irreversìbbile sa dipendhéntzia. Chi in d-un’istadu indipendhente custu potat funtzionare su matessi pesso chi siat cosa segura (s’istadu est de totugantos, depet interpretare bisonzos colletivos). Ma in d-una Realtade de dipendhéntzia che a sa Sardigna daet sa cultura de sa dipendhéntzia, de su rivendicatzionismu, de sa pedidoria cantu e coment’e giustificada e giustificàbbile, ma sempre cultura de sa dipendhéntzia!

Custu no cheret nàrrere chi sos de ‘sinistra’ si depent fàghere de destra, o chi bi apet de isperare menzus cun sa ‘destra’: cheret nàrrere solu chi amus bisonzu de ndhe segare sa dipendhéntzia cun totu sos partidos italianos, de destra, de centru, de sinistra e fintzas de ananti o de apalas si bi ndh’at: pena su insístere in sa cultura e in s’allenamentu a sa dipendhéntzia, a sa irresponsabbilidade, a pedire.

S’idea de s'**abbandhonu**:

*Maria est torrada, / andho a dha visitare / cun tanta simpatia. / Maria est torrada... / Sardínnia ses **naschia** / ísula in mesu mare / **sèmpere abbandhonada**.* (Mariuccia Sanna, Austis, 1991, in *Sensazioni*, p. 122)

Custa fémina, chi at pubbricadu unu líbberu su 1991, poesias parte in italianu e parte in sardu, pesso chi potat rapresentare cun custu "flore de monte" s’idea generale dominante in conca de sos Sardos a propóitu de sa Sardinna, cussa de s'**abbandhonu**. Proite una cosa si podet cussiderare abbandhonada? No tenet mere? E sos Sardos chi che istamus, tandho, ite semus, no ndhe semus meres? No tenet sensu a faedhare de abbandhonu si no ca sa Sardigna est in manos anzenas chi la tenent coment’e... cosa

anzena! Tandho, no la contivizamus/guvernamus (ca custa est sa chistione)
nois Sardos e no la contivizant/guvernant s'Itàlia e goi arresurtat
irbandhonada.

Chie tenet cust'idea, a donzi modu, no ischit própiu comente sunt sa cosas,
sinono, ca pro su chi depet serbire a su domíniu est tot'àteru che
irbandhonada, aiat faedhadu de domíniu, de irfrutamentu, de zente e logu
chentza governu, colónia.

Pro una Costituente:

art. 1

Sa Sardigna est una repúbbrica chi tenet sa demogratzia a fundhamentu.

- a) leat e faghet sua sa Dichiarazione Universale de sos Diritos Umanos
 - b) faghet sou su printzípiu de sa solidariedade internatzionale
- contribbuindhe pro su respetu efetivu de sos diritos umanos e destinendhe
una parte de su rédditu natzionale pro sos bisonzos prus elementares de
nutrimentu, salute, istrUZIONE

Dichiarat sa terra e totu su territóriu bene natzionalmente no disponíbbile:
nudha de su territóriu sou si podet bèndhere a un'istranzu si no est residente
e no istat in Sardigna. S'istranzu chi at terra in Sardigna, a calesisiat títilu,
andhendhesindhe a istare foras la depet bèndhere a un'àteru sardu síngulu a
a sótziau, pena sa natzionalizatzione a propiedade demaniale.